

■ Paraules que surten als exercicis escrits

anell, balla, botella, camell, castell, estrella -es, llac, llamp, llana, llapis, lleó, llet, llibre, llibreta, llit, llop, lluna, molla, olla, oronella, pastilla, pollet

Se sent com a «i» o no se sent:

all, cabell, conill, cull, cullera, mirall, orella, palla, papallona, senalla, setrill, tallar, ull, ulleres

■ Altres paraules amb les lletres anteriors + ll que es poden treballar

allà, aquella, ballar, bolla, ca llebrer, callar, callat/ada, coll, crespell, dilluns, ell/a, enlloc, illa, lladrar, llauna, llebre, llentia, llepar, llesca, llest, lletra, llimona, llis, lloc, llom, Lluís, Lluïsa, lluita, llum martell, pell, perill, titella

Se sent com a «i» o no se sent:

badall, barallar, consell, fillet -a (Menorca), mullar, parella, raspall, recollir, retallar, setrilleres, treball, treballar

■ Aspectes fonètics

Amb el dígraf ll representam el fonema /ʎ/, que és lateral, palatal i sonor.

Farem notar als infants que en dir aquest so:

- la llengua s'aferra al paladar; la punta de la llengua a les dents, i la part central de la llengua en contacte total amb el paladar;
- l'aire surt pels costats de la llengua;
- fem una vibració quan surt l'aire: la notam si ens posam els dits a la gargamella.

Hi ha un cert nombre de paraules en què el dígraf ll es pronuncia [i] (*mirall, vell*...), o no es pronuncia (*vella, cullera*...), segons els pobles. El nombre de paraules d'aquestes característiques no és gaire nombrós. Al quadern d'exercicis les hem treballades per separat, a fi que es vegi que són un cas especial dins la ll. Ha de quedar clar que no s'ha de canviar la pronuncia habitual.

En canvi, els casos de pronunciació sistemàtica «ieista» (totes les **ll** pronunciades **i**) s'haurien d'intentar corregir, perquè responen a la pèrdua d'un fonema nostre ben genuí a causa de la influència de l'espanyol. La clau de la correcció està en la posició de la llengua en relació amb el paladar. Si la llengua no s'adhereix al paladar, l'aire surt pel centre i es produeix una **i**. Perquè ens surti correctament cal que la llengua s'aferra al paladar superior, de manera que l'aire surti pels costats de la llengua.

Proposam anomenar aquest dígraf «la lletra d'*olla*».

Més informació i exercicis a <http://bibiloni.cat/correcciofonetica/ieisme.htm>

■ Aspectes ortogràfics

Els infants que pronuncien [ʎ] escriuran **ll** sense cap problema. Únicament les paraules que tradicionalment a les Illes tenen la **ll** que es pronuncia com a **i** o que no es pronuncia, provocaran errors ortogràfics. Però hem de ser molt prudents i no corregir-los si l'infant escriu de forma autònoma. A poc a poc aniran memoritzant visualment les paraules difícils.

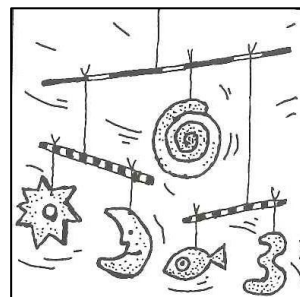
■ La grafia

Minúscula: és com dues eles.

Majúscula: la primera ela majúscula i la segona, minúscula.

■ Activitat clau: Olles i bolles

Farem olles amb fang o amb plastilina. També podem fer bolles, estrelles i llunes. Hem de pensar a fer-los un foradet abans que no s'eixuguin i així les podrem penjar com més ens agradi.

■ Exemples de frases per a llegir

En Lluís i na Lluïsa ballen.

Un lleó i un llop es barallen.

Es nins miren sa lluna i ses estrelles.

■ Locucions

- Més blanc que la **llet**, o que un glop de llet.
- Venir com l'**anell** al dit.

- Com un **llamp**, o com trenta o trenta mil llamps.
- Veure les **estrelles**.
- Voler comptar les **estrelles**.
- No tenir més que la **pell** i els ossos.
- Estar amb la **pell** i els ossos.
- Venir més just que la **pell** del nas.
- Esser més **callat** que les campanes (esser massa xerrador).
- D'**allò millor** (de la classe més bona).
- Tenir un coret com una **lletia** (estar molt acovardit).
- Córrer més que una **llebre**.
- Ésser més lleuger que una **llebre**.
- Fer l'**ull** viu, anar amb set **ulls** i set **orelles**.
- Mirar de bon **ull** o amb bons **ulls**.
- Parlar amb els **ulls**, o tenir uns ulls que parlen.
- Obrir o badar uns **ulls** com a salers.
- Treure foc pels **ulls**.
- Clar o net o llis com un **mirall**.
- Esser tot **orelles**.
- Escoltar amb un pam d'**orella**.
- Anar amb les **orelles** dretes, o **orella** alta.
- Tenir les **orelles** plenes de cotó, tenir les **orelles** de suro.
- Viure o durar més que mànec de **cullera**.
- Sa com un gra d'**all**.
- Color de **palla**.
- Tenir la coa de **palla** (esser fàcilment irritable o sentir-se fàcilment al·ludit).
- No pesar una **palla** (esser molt lleuger).
- Estar amb els **cabells** drets.
- Tallar un **cabell** a l'aire (esser molt viu d'enteniment).
- **Tallar** el vent (anar a gran velocitat).

■ Refranys

- A bona son, no hi ha **llit** dur.
- Uns neixen amb **estrella** i altres **estrellats**.
- Qui no sap **callar**, no sap parlar.
- En lloc de donar **llum** donen fum.
- Un **llum** encès al sol, no fa claror.
- Més hi veuen quatre **ulls** que no dos.
- Les parets tenen **orelles**.
- A picada d'**abella**, cera d'**orella**.
- D'agafar les **culleres** n'hi ha de moltes maneres.
- Si vols l'**all** bo i fi, sembla'l per sant Martí.
- Qui de jove no **treballa**, quan és vell dorm a la **palla**.

- Moltes **palles** fan un **paller**.
- **Badall** no ment: o fam, o son o avorriment.
- Del **treball** surt el profit.
- Després del **treball** ve el descans.

■ **Endevinalles**

- Quin és el nom d'animal que llegit al revés és un altre animal?
(**llop**)
- Com més de nit es fa més se'n veuen.
(**estrelles**)
- Què és el que té un llibre i no són fulls?
(**lletres**)
- M'arrossec com un cuc fins que em fic a dins un sac. Quan el sac em ve petit, cap enlaire i s'ha acabat.
(la **papallona**)
- No tenc cames ni tenc vista ni mans per a retratar. Tampoc no sé retratar i som molt bon retratista.
(el **mirall**)
- Una cosa hi ha que jo hi som a dins i no hi puc entrar.
(el **mirall**)
- Una cosa blanca, blanca que tota la gent escampa. Una cosa negra, negra que tota la gent replega.
(la **llum** i la fosca)
- Per qualsevol lloc em veuen tant si és l'hivern com l'estiu; de dia sempre som mort i de nit és quan som viu.
(un **llum**)
- En tenen els galls, també les gallines; els capons no en tenen. Vejam si ho endevines.
(la **ll**)

■ **Cançons**

El lleó

(Lletra de F. Bofill, A. Puig i F. Serrat.
Música d'Ireneu Segarra)

El lleó no em fa por,
pam i pipa, pam i pipa.
El lleó no em fa por,
perquè som bon caçador

Al matí vull sortir,
pam i pipa, pam i pipa.
Al matí vull sortir,
per caçar-lo sota un pi.

L'he trobat en un prat,
pam i pipa, pam i pipa.
l'he trobat en un prat
i el lleó m'ha mossegat.

El lle- ó noem fa por pam i pi- pa, pam i pi- pa. El lle-
ó noem fa por per- què som bon ca- ça- dor.

(Juguem cantant, 1. Publicacions de l'Abadia de Montserrat)

La lluna, la pruna (1)

(Cançó popular)

La lluna, la pruna (o la bruna)

vestida de dol,

son pare la crida,

sa mare no ho vol.

La llu- na la pru- na ves- ti- da de dol son
pa- re la cri- dai sa ma- re noho vol.

(Música transcrita per Xesc Crespi)

La lluna, la pruna (2)

(Cançó popular)

La llu - na, la pru - na, ves - ti - da de dol, son
pa - re la cri - dai sa ma - re noho vol.

(Música transcrita per Pere Cortès)

El meu capell té tres puntes

(Cançó popularitzada d'origen italià)

El meu capell té tres puntes,
tres puntes té el meu capell
i si no tengués tres puntes,
no seria el meu capell

Cançó amb gestos. En dir:

meu: mans al pit;
capell: mans al cap en forma de triangle;
tres puntes: treure tres dits d'una mà;
no: amb el dit fer la negació.

Després d'haver-la cantada una vegada, es torna a cantar, llevant paraules del final, però fent gestos igualment. Així fins que es fa mimada tota la cançó.

The image shows three staves of musical notation in 3/8 time. The lyrics are written below the notes. The first staff contains the first line of the song. The second staff contains the second line. The third staff contains the third line. The lyrics are: "El meu capell té tres puntes, tres puntes té el meu capell i si no tengués tres puntes, no seria el meu capell."

(Música transcrita per Xesc Crespi)

Poesies

Lluneta del pagès,
joestic dins ca teva
i tu no em dius res.

La lluna tan blanca
sembla de paper.
Té cara de pena
i res no hi pot fer.

Penjada a la fosca
com un llumener,
la lluna ja plora
damunt el carrer.

Bofill, Puig, Serra,
*Recull de poemes per
a petits i grans.*

Voldria que ses estrelles
anit no fessin camí
i que passessin deu dies
abans d'arribar al matí.

Quan sóc al llitet
només trec el nas
i li dic al fred
no m'enganyaràs

El pollet

Voldria saber què diu
el pollet quan fa «piu-piu» ...
Si té gana, si té set,
si pateix calor o fred,
si està trist, si està content,
si m'entén o no m'entén.

Si ell no pot saber parlar,
jo hauré d'aprendre a piular.

Joana Raspall

Lectura

Planto un grapat de lletres
com si fossin llavors.
I quan en surti un llibre
el llegirem tots dos.

Salvador Comelles, *Abecedari poètic*

Polls venturers

Són agradosos
i vivarrons,
rossets, sedosos
i tremolosos
i petitons.
Per tot se fiquen,
graten i piquen,
d'aquí i d'allà;
quan els esmiquen
molles de pa, la lloca els crida
i, engelosida,
si qualcú els toca,
pega investida...
Que si la lloca no em digués res
jo bé els prendria
i els besaria
de tres en tres.
Són tan sedosos,
tan petitons,
tan agradosos
i tremolosos
i vivarrons!

M. Antònia Salvà (fragment)

■ *Embarbussaments*

- Un llépol enllepolit
qui el desenllepolirà
un bon desenllepolidor serà.
No el desenllepoliré jo
que no som bon desenllepolidor.

■ *Contes per a explicar*

- «Es castell d'iràs i no tornaràs». *Rondaies mallorquines*. Tom VII. Editorial Moll.
- «Es nas de dos pams». *Rondaies mallorquines*. Tom XI. Editorial Moll

■ . Contes per a llegir tots sols

En Pau mira un llibre

Llibre onzè de la col·lecció *Ansa per ansa*.

Autora: Elisabet Abeyà Lafontana

Il·lustracions: Aina Bonner Eisenberg i Flavia Constanza Gargiulo Rosa

Edició: NOVA EDITORIAL MOLL S.L.

■ . Jocs

L'anell

Els jugadors es posen arrenyerats un devora l'altre amb les mans tancant-se una enfront de l'altra. Un altre jugador passa per davant ells, també amb les mans aplegades, amb un anell a dins. Així com passa posa les mans, sense desplegar-les, dins les mans de cada jugador. Deixa caure l'anell dins les mans d'un d'ells sense fer-ho coneixedor als altres. Quan ha acabat de passar per tots, es dirigeix a un jugador i li demana: Qui té l'anell? Si no ho endevina, el que ha estat anomenat fa la pregunta a un altre, i així continuen fins que algú arriba a endevinar qui té l'anell. El qui ho endevina serà el qui doni l'anell la pròxima vegada.

■ Altres activitats

- Es pot fer qualche **treball manual amb llanes**, com brodar un paper que du un dibuix.

- **Acudit:**

Una dona té un lloro. Com que és l'estiu i fa calor, la dona diu:

- Ai, pobre lloro, amb tanta calor! El ficaré dins la gelera.

Però passa un temps i no torna a pensar-hi. Al cap d'un parell d'hores, la dona se'n recorda i va a obrir la gelera. El veu tot enravenat de fred i li diu:

– Oh, Lloret meu!

I el lloret respon:

– Lloret? Pingüí!

Exemples de frases per al dictat:

Una bolla de llana. Un lleó balla. Un ca lladra.